

УДК 346.9

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.04.31>

ПОСЛУГИ ПОСЕРЕДНИЦТВА У РОЗВ'ЯЗАННІ ГОСПОДАРСЬКИХ СПОРІВ

Петруненко Я.В.,*доктор юридичних наук, професор,**старший науковий співробітник**відділу проблем модернізації господарського права та законодавства**Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень**імені В.К. Макутова Національної академії наук України» (м. Київ)**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1186-730X>*

Петруненко Я.В. Послуги посередництва у розв'язанні господарських спорів.

У статті розглядається питання онлайн-вирішення господарських спорів (ODR) як правового явища. Особлива увага приділяється аналізу онлайн-платформ, які зарекомендували себе позитивно. Також наводяться приклади вітчизняних розробок у цій сфері. В сучасних умовах, зумовлених глобалізацією, зникненням кордонів і формуванням світової Інтернет-спільноти, правова сфера зазнає трансформацій задля свого ефективного функціонування. Технологічна революція, особливо після збільшеного інтересу до біткоїна, відкрила нові можливості для альтернативного вирішення спорів в онлайн-середовищі. З'явилися онлайн-медіація, онлайн-арбітраж та навіть арбітраж з використанням блокчейн-технології, що використовується в криптовалюті. Ці форми ODR набувають все більшої популярності. У ситуаціях, коли правила регулювання створюються в Інтернет-просторі без використання публічно-правового інструментарію, виникає саморегулювання відносин в мережі Інтернет. Часто такий процес виникає через необхідність регулювання нових об'єктів суспільних відносин, яке на державному або транснаціональному рівні може зайняти багато часу. Особливої актуальності вирішення господарських спорів через онлайн-платформи набувають у зв'язку із російською загарбницькою війною, що значно ускладнило роботу судів.

Таким чином, учасники Інтернет-сервісу можуть створити свої власні норми, а для забезпечення їх функціонування і захисту необхідний інститут онлайн-вирішення спорів. Стаття визначає поняття ODR і аналізує його характеристики. Також наводяться конкретні приклади застосування ODR в практиці відомих Інтернет-компаній. Розглядаються переваги та недоліки ODR, аналізуються фактори, що впливають на ефективність цього способу вирішення спорів. Стаття також надає характеристику різновидам онлайн-вирішення спорів, зокрема, детально розглядаються онлайн-арбітраж, онлайн-медіація і онлайн-переговори. На основі проведеного дослідження

зроблено висновок про передумови розвитку та популяризації онлайн-вирішення спорів і наголошується на важливості ODR для саморегуляції відносин.

Ключові слова: альтернативні способи вирішення господарських спорів, онлайн-вирішення спорів, ODR, онлайн-арбітраж, онлайн-переговори, онлайн-медіація, саморегулювання.

Petrunenکو Ia. Mediation services for resolving business disputes.

The article examines the issue of online business dispute resolution (ODR) as a legal phenomenon. Special attention is paid to the analysis of online platforms that have proven themselves positively. Examples of domestic developments are also given. In modern conditions caused by globalization, the disappearance of borders and the formation of the world Internet community, the legal sphere undergoes transformations for effective functioning. The technological revolution, especially after the increased interest in Bitcoin, has opened up new opportunities for alternative dispute resolution in the online environment. Online mediation, online arbitration and even arbitration using the blockchain technology used in cryptocurrency have appeared. These forms of ODR are becoming increasingly popular. In situations where regulatory rules are created in the Internet space without the use of public legal instruments, self-regulation of relations on the Internet occurs. Often, such a process arises due to the need to regulate new objects of social relations, which at the state or transnational level can take a lot of time. The resolution of business disputes through online platforms is particularly relevant in connection with the Russian war of aggression, which significantly complicated the work of the courts.

Thus, Internet service participants can create their own rules, and to ensure their functioning and protection, an online dispute resolution institute is necessary. The article defines the concept of ODR and analyzes its characteristics. Specific examples of the use of ODR in the practice of well-known Internet companies are also given. Advantages

and disadvantages of ODR are considered, factors affecting the effectiveness of this method of dispute resolution are analyzed. The article also describes the types of online dispute resolution, in particular, online arbitration, online mediation and online negotiations are considered in detail. On the basis of the conducted research, a conclusion is made about the prerequisites for the development and popularization of online dispute resolution and the importance of ODR for self-regulation of relations is emphasized.

Key words: alternative ways of resolving business disputes, online dispute resolution, ODR, online arbitration, online negotiations, online mediation, self-regulation.

*«Ви все ще думаєте,
що фізично приїхати у приміщення суду,
чекати засідання, паритись у костюмі,
хвилюватися перед виступом – це гарна ідея?
І це саме те, що забезпечує людям
справедливе розв'язання їх проблем?»*

професор Річард Саскінд

Постановка проблеми. Онлайн-платформи для вирішення судових спорів (ODR) – це веб-сайти або програми, які дозволяють сторонам вирішувати свої суперечки за допомогою онлайн-процедур. ODR-платформи пропонують різноманітні послуги, зокрема арбітраж, медіацію та переговори. Вони можуть бути використані для вирішення будь-яких видів суперечок, включаючи суперечки про контракти, делікти та сімейні справи.

ODR-платформи пропонують низку переваг порівняно з традиційним судовим розглядом. Вони можуть бути швидшими, дешевшими та більш гнучкими. Вони також можуть допомогти сторонам зберегти конфіденційність і уникнути конфліктів.

Використання послуг посередництва для розгляду господарських спорів має низку суттєвих переваг, серед яких доцільно виокремити:

1) *ефективність вирішення спорів.* Посередники (медіатори) володіють спеціалізованими знаннями та навичками у галузі врегулювання спорів. Вони допомагають сторонам знайти компромісні рішення, що задовольняють обидві сторони. Посередництво сприяє більш швидкому та менш формальному вирішенню спорів порівняно з довготривалими судовими процедурами;

2) *збереження відносин.* Медіатори допомагають сторонам спілкуватися та вирішувати спірні питання у відкритій та конструктивній атмосфері. Це дозволяє зберегти відносини між сторонами, особливо у випадках, коли вони мають довгострокові комерційні або партнерські зв'язки;

3) *економія ресурсів.* Посередництво може зменшити витрати на розгляд спору, оскільки

воно зазвичай вимагає меншої кількості часу, ресурсів та фінансових зусиль порівняно з судовим процесом. Відсутність потреби у витратах на адвокатів, на судові та інші процесуальні витрати робить послуги посередництва більш доступними та економічно вигідними;

4) *гнучкість та конфіденційність.* Посередництво надає більш гнучкий підхід до вирішення спорів, оскільки воно дозволяє сторонам самим визначити правила та умови угоди. Крім того, процес посередництва може бути конфіденційним, що дозволяє сторонам вільно обговорювати спірні питання без публічного розголошення;

5) *збереження часу.* Розгляд господарських спорів в суді може зайняти значну кількість часу через серйозну навантаженість судової системи та складні процедури. Посередництво дозволяє вирішувати спори оперативніше, оскільки процес посередництва може бути організованим швидше ніж судовий процес і вимагає меншої кількості формальностей.

Усі ці фактори свідчать про актуальність послуг посередництва для розгляду господарських спорів, оскільки вони сприяють швидкому, ефективному, економічно вигідному та конструктивному вирішенню спорів, допомагають зберегти відносини та враховують індивідуальні потреби сторін. Однак ODR-платформи також мають деякі недоліки. Вони можуть бути складними для використання, і вони не завжди ефективні. Крім того, вони можуть не бути доступними для всіх видів суперечок. Як свідчить практика, до таких відносяться:

1) *несхожість поглядів та незгода сторін.* Сторони спору можуть мати протилежні погляди щодо рішення спору, що ускладнює досягнення компромісу. Якщо сторони не можуть знайти спільну мову або виявляють незгоду щодо пропозицій посередника, це може призвести до затягування процесу та відсутності результату.

2) *нерівність ресурсів та вплив на рішення.* У деяких випадках одна зі сторін може мати більше ресурсів, які вона може використовувати для впливу на посередника або здобуття більш вигідних умов. Це може підірвати засади об'єктивності й рівності сторін, порушити принципи справедливості та рівноправності.

3) *недостатня експертиза посередників.* Посередники повинні мати достатні знання та досвід у галузі розгляду господарських спорів. Однак, недостатня експертиза або неправильний підбір посередника може призвести до незадовільного результату. Непрофесійне або необ'єктивне посередництво може порушити довіру сторін до процесу та підірвати його легітимність.

4) *невиконання угоди.* Хоча посередництво спрямоване на досягнення угоди між сторонами, іноді одна зі сторін може відмовитися виконувати умови угоди або порушити узгоджений компро-

міс. Це може призвести до повернення до судового процесу або посилення конфлікту.

5) *відсутність юридичної сили рішень*. Рішення, досягнуте через посередництво, може не мати такої ж юридичної сили як судові рішення. Це означає, що сторони можуть відмовитися виконувати умови угоди, а потерпіла сторона повинна буде звертатися до суду для примусового виконання угоди.

Ці потенційні проблеми потребують детального наукового вивчення, їх необхідно враховувати при використанні послуг посередництва для розгляду господарських спорів, адже вони можуть впливати на результат та ефективність процесу посередництва і потребують уважного планування та керування.

Стан дослідження. В основу написання даної статті покладено аналіз наукових праць таких вчених як Н. Васирина, О. Кібенко, Є. Макаренко та ін. Також проведено аналіз нормативно-правової бази за темою дослідження, вивчено досвід роботи онлайн-платформ для вирішення господарських спорів.

Метою статті є аналіз особливостей та можливостей використання послуг посередництва для вирішення господарських спорів. Для реалізації цієї мети у статті виконано такі **завдання**: 1) визначено нові виклики для національної судової системи в умовах війни; 2) досліджено основні онлайн-платформи для вирішення господарських спорів; 3) на підставі проведеного науково-правового аналізу розроблено пріоритетні напрями для можливого розвитку послуг посередництва у вирішенні господарських спорів в Україні.

Виклад основного матеріалу. 22 липня 2000 р. в Окінаві була ухвалена Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства, яка визнає, що інформаційно-комунікаційні технології (ІТ) є одним із найсуттєвіших факторів, що впливають на суспільство у 21 столітті. Ці технології мають революційний вплив на спосіб життя людей, їхню освіту, працю та взаємодію між урядом і громадськістю. В Хартії наводяться різні способи використання цифрових технологій, зокрема активне впровадження ІТ у державному секторі та надання послуг у реальному часі, що сприяють забезпеченню широкого доступу до влади для всіх громадян [1]. У березні 2012 р. Державна судова адміністрація України розробила загальну концепцію проекту «Електронний суд» [2], який був презентований з метою відповіді на прогресивні тенденції у розвитку світової спільноти та відповідно до проголошених принципів Окінавської хартії. Основною метою проекту було створення універсальної структури даних, яка дозволяла б обмінюватися інформацією між автоматизованими системами різних виробників, коли така необхідність виникала.

Таким чином, саме цей період можемо вважати початком діджиталізації національної судової системи, а також зародження передумов для розвитку онлайн-процедур при вирішенні господарських спорів в Україні. Їх актуальність також підтверджується:

1) *швидкістю та ефективністю*. Судові онлайн-процедури дозволяють прискорити розгляд справ та прийняття рішень, оскільки вони не потребують фізичної присутності учасників судового засідання. Це зменшує час, що витрачається на організацію засідання, перенесення справи від одного судді до іншого, а також розгляду додаткових апеляційних інстанцій. Розгляд справ в онлайн-режимі безумовно може сприяти швидкому та ефективному вирішенню господарських спорів.

2) *доступністю та географічною необмеженістю*. Судові онлайн-процедури знижують бар'єри доступу до правосуддя для учасників з віддалених регіонів або тих, хто має обмежені можливості фізичної присутності на засіданні суду. Участь у судових засіданнях через відеоконференцію дозволяє сторонам представляти свої докази та аргументи з будь-якого місця, що робить процес більш доступним та зручним.

В науковій літературі зауважується, що онлайн-урегулювання спорів є процедурою врегулювання спору (конфлікту) за допомогою Інтернет-технологій, що має на меті уникнення судової тягби, значних грошових витрат, а також значного скорочення часу [3, с. 115]. Інформаційні технології мають значний вплив на судові рішення та судову систему в цілому. При цьому варто акцентувати увагу, що використання інформаційних технологій у судових процедурах та прийняття рішень має кілька важливих аспектів. Розглянемо їх.

Ефективність та оперативність. Інформаційні технології дозволяють автоматизувати та оптимізувати процеси в судовій системі, зменшуючи витрати часу і ресурсів. Судді та судові працівники можуть використовувати електронні системи для обміну документами, ведення електронних дос'є та електронного архівування справ, що сприяє більш ефективній обробці справ та швидкому доступу до необхідної інформації.

Доступність і зручність. Інформаційні технології дозволяють забезпечити доступ до судової системи та судових рішень онлайн. Це робить процес більш доступним для громадян, адвокатів та інших учасників судового процесу. За допомогою електронних платформ та порталів можна подавати судові заяви, отримувати інформацію про справи та рішення, реєструвати документи тощо.

Електронна доказова база. Інформаційні технології дозволяють створити електронну доказову базу, де можуть бути збережені всі докази, свідчення та інші матеріали, пов'язані з судовою

справою. Це сприяє полегшенню доступу до доказів, збереженню цілісності та захищеності даних, а також поліпшенню їх аналізу та оцінки.

Медіаційні платформи. Використання медіаційних платформ, як прикладу, демонструє, як інформаційні технології сприяють альтернативному вирішенню спорів. Ці платформи надають онлайн-середовище для проведення медіаційних процедур, де сторони можуть взаємодіяти, обговорювати спірні питання та приймати рішення. Вони дозволяють проводити медіацію в реальному часі, використовувати чати, відеоконференції та інші засоби комунікації для спілкування. Це робить медіацію більш доступною та зручною для учасників, зокрема тих, хто знаходиться в різних місцях або не може особисто зустрітися.

Та попри явні переваги таких процесів, у вітчизняній практиці на сьогодні існують низка проблем. Як зазначає суддя Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду О. Кібенко, «програма орієнтована на правників, а не на пересічних людей. Наприклад, «Електронний кабінет» містить понад 3 тис. шаблонів документів, але розібратися в тому, який саме шаблон вибрати і як його заповнити, може лише фахівець у галузі права. Україна не створювала спеціальних правил для онлайн-судочинства; наш процес лишається складним і орієнтованим на юристів. Сторона, яка самостійно вирішує взяти участь у такому процесі без адвоката (офлайн чи онлайн), заздалегідь опиняється у програшній ситуації. «Електронний кабінет» для судді взагалі є суто інформаційним. Можна подивитися дистанційно матеріали справ, де суддя є доповідачем або членом колегії, але суддя не може завантажити документ через свій електронний кабінет та підписати його ЕЦП, а також відправити документ сторонам. Це можна зробити лише на робочому місці, адже судді продовжують працювати у своїх морально та технічно застарілих локальних системах діловодства, які не є частиною ЄСІТС, і лише отримують та відправляють документи через електронний суд (який інтегрований із програмами діловодства)» [4].

Інші країни світу використовують не лише звичайне оцифрування судових процесів, але й інший підхід – цифрову трансформацію правосуддя. Цей шлях вже обрали такі країни як Велика Британія, Китай, Сінгапур та Канада (Британська Колумбія). Вони розробляють нові онлайн-платформи для вирішення спорів з новими правилами та процедурами. Такі програми створюються з метою спростити доступ до правосуддя, зробити судову послугу зручною для користувачів та уникнути необхідності залучення адвокатів. Для досягнення цих цілей використовуються сучасні засоби для смартфонів та інтелектуальні програми на базі штучного інтелекту. Основна мета полягає у створенні суду, який буде доступний у

режимі 24/7 з будь-якої точки планети за допомогою смартфонів, планшетів та ноутбуків. Усі комунікації та дії в такому суді проводяться в режимі онлайн, а спілкування з користувачами здійснюється простою мовою (інструкції, повідомлення, рішення формулюються зрозуміло). Виконання рішень також має бути доступним онлайн.

Ціль використання механізму онлайн-вирішення господарських спорів полягає передовсім у забезпеченні поінформованості, можливості пред'явлення вимог учасниками спору дистанційно та проведенні розгляду справи онлайн. Спочатку цей спосіб вирішення господарських спорів використовувався для онлайн-суперечок, а потім поширився і на офлайн-спори, що виникають через мережу Інтернет. Механізм онлайн-вирішення господарських спорів широко використовується по всьому світу, що пояснюється різними факторами, такими як наявність міжконтинентальних і транснаціональних спорів між суб'єктами господарської діяльності, поширення пандемії коронавірусу, яка ускладнювала можливість збору всіх учасників спору в одному приміщенні, та ін.

Наявність конкретних медіаційних платформ може варіюватись залежно від країни та регіону. Однак, на глобальному рівні існує декілька популярних медіаційних платформ, які широко використовуються в різних частинах світу. Наведемо кілька прикладів таких платформ.

Mediate.com. *Mediate.com* являється однією з найбільших та найстаріших медіаційних платформ. Вона надає різноманітні ресурси та інструменти для медіаторів та учасників конфлікту, включаючи онлайн-медіацію. Може бути використана для вирішення сімейних спорів, комерційних конфліктів, спорів про нерухомість та інших типів спорів [5]. *Mediate.com* є провідною онлайн-платформою для альтернативного врегулювання спорів та медіації. Заснована у 1996 р., *Mediate.com* надає широкий спектр послуг і ресурсів для спеціалістів з медіації, адвокатів, суддів, всіх інших зацікавлених осіб, які шукають ефективні способи вирішення конфліктів.

Основною метою *Mediate.com* є забезпечення доступу до якісних ресурсів та інструментів, які підтримують професіоналів з медіації та надають допомогу учасникам спору у вирішенні конфліктів. Ця платформа пропонує широкий вибір статей, книг, вебінарів, відеоматеріалів та практичних ресурсів, що охоплюють різні аспекти медіації та альтернативного врегулювання спорів.

Один з ключових компонентів *Mediate.com* – це медіаційний довідник, де користувачі можуть знайти кваліфікованих медіаторів із різних сфер діяльності та регіонів. Цей довідник надає детальну інформацію про досвід, спеціалізацію та кваліфікацію медіаторів, дозволяючи учасникам спору знайти найкращого медіатора для їх конкретних потреб.

Окрім того, *Mediate.com* розробила власну медіаційну платформу, яка дозволяє сторонам здійснювати медіаційні сесії онлайн. Це зручне та безпечне середовище, де учасники можуть спілкуватися, обговорювати нагальні питання та працювати над вирішенням спору за допомогою медіатора.

Mediate.com також активно веде блог із публікацією свіжих новин, думок експертів та роздумів щодо тенденцій в галузі медіації та альтернативного врегулювання спорів.

Завдяки багаторічному досвіду і визнаному авторитету, *Mediate.com* є довіреним ресурсом для спеціалістів з медіації та учасників спору, які шукають ефективні інструменти та засоби для досягнення взаємоприйнятних та мирних вирішень конфліктів.

Modria (Tyler Technologies powered by Modria). *Modria* [6] являє собою платформу, яка спеціалізується на онлайн-вирішенні спорів. Tyler Technologies, що є провідним постачальником програмного забезпечення для управління урядовими та публічними організаціями, використовує платформу *Modria* для надання послуг з альтернативного врегулювання спорів. Це означає, що Tyler Technologies інтегрує та використовує технологію *Modria* для створення та управління медіаційними процесами у своїх рішеннях та системах.

Платформа *Modria* складається з чотирьох модулів: *діагностика проблеми* (допомагає сторонам зрозуміти суть спору та визначити, чи є у них спільні інтереси), *переговори* (допомагає сторонам вести конструктивні переговори та досягти угоди), *медіація* (допомагає сторонам вирішити спір за допомогою нейтрального посередника) та *арбітраж* (допомагає сторонам вирішити спір за допомогою арбітра, який приймає рішення). Модулі можна використовувати у будь-якій послідовності, щоб створити свій власний порядок вирішення спорів. Це робить платформу *Modria* універсальною і адаптивною до будь-яких потреб, завдяки чому вона є потужним інструментом, який здатен допомогти сторонам вирішити спори ефективно та швидко.

CyberSettle є платформою, яка спеціалізується на вирішенні фінансових спорів. Вона використовує алгоритми та інтелектуальні системи для допомоги у визначенні розміру врегульованої суми та забезпечує зручне електронне середовище для переговорів і досягнення угоди [7].

Immediation є онлайн-платформою для медіації та врегулювання спорів. Вона надає можливість вирішувати різні типи спорів, залучаючи медіаторів та учасників в онлайн-сесіях. Використовується в багатьох спорах у сфері бізнесу, нерухомості та трудових відносин [8].

JAMS Resolution Center є провідною медіаційною організацією, яка також пропонує онлайн-медіаційні послуги. Вона спеціалізується

на вирішенні широкого спектру спорів, включаючи комерційні, корпоративні та сімейні [9].

JAMS, раніше відома як Judicial Arbitration and Mediation Services, Inc., є американською організацією, що надає послуги альтернативного вирішення спорів (ADR), включаючи медіацію та арбітраж. Заснована у 1979 р. у Санта-Ані, штат Каліфорнія, Н. Warren Knight, колишнім суддею Верховного суду Каліфорнії. Після злиття з компанією Endispute у 1994 р., *JAMS* стала найбільшою приватною організацією з арбітражу та медіації у країні. Вона є однією з провідних організацій адміністрування арбітражу в США.

На 2023 рік *JAMS* має 37 центрів врегулювання спорів, включаючи головну квартиру в Ірвайні, штат Каліфорнія, а також центри в Торонто (Канада) і Лондоні (Велика Британія). *JAMS* спеціалізується на медіації та арбітражі складних багатосторонніх комерційних справ.

JAMS розглядає кілька сотень спорів споживачів щороку. Стандарти мінімального рівня для споживачів, розроблені *JAMS*, були предметом наукової дискусії. Також виникла суперечка щодо політики, яку *JAMS* впровадила у 2004 р., що передбачала можливість проведення колективних арбітражних процедур навіть у випадку, якщо угода про арбітраж цього не допускала, а також про відкликання цієї політики.

Серед українських медіаційних платформ доцільно виокремити **Mediation Help**. Дана платформа є відповіддю на потреби українського населення у позасудовому врегулюванні конфліктів і спорів, можливості для якого зменшились чи змінилися у зв'язку з повномасштабною збройною агресією росії. Стресовий стан, в якому перебувають наші співгромадяни, є сприятливим середовищем для виникнення різного роду непорозумінь, конфліктів і спорів. Значною мірою це стосується й українців, які вимушені шукати безпечне місце для себе та своїх дітей за кордоном. У той же час, українські медіатори можуть допомогти у врегулюванні таких конфліктів і спорів, але через війну позбавлені можливості ефективно застосувати свої вміння і навички [10].

Серед інших доцільно згадати й про **Український центр медіації**, започаткований при Києво-Могилянській Бізнес-Школі з метою створення інституції, яка б стала рушійною силою для розвитку альтернативних способів вирішення спорів в Україні шляхом проведення навчання і надання послуг дійсно незалежних медіаторів [11].

Також в Україні ефективно функціонує **Українська академія медіації**. Вона є громадським об'єднанням зі статусом юридичної особи, що було створено у 2014 р. За часи свого існування *Українською академією медіації* реалізовано низку унікальних для України ініціатив, зокрема вперше в Україні відкрито кабінети медіації безпосередньо у будівлях судів різних юрисдикцій, які

ефективно функціонують вже кілька років [12]. Щороку академія проводить міжнародний науково-практичний форум «Медіація і право», який виступає платформою для зустрічі кількох сотень медіаторів з усього світу, адвокатів, суддів, представників експертного середовища та усіх охочих долучитися до обговорення актуальних питань медіації в сучасному світі.

Слід підтримати позицію, що механізм онлайн-вирішення господарських спорів повинен складатися з трьох етапів: 1) оцінка спору, його перспектив та можливих витрат; 2) досудовий етап, який включає переговори між сторонами та можливість медіації; 3) власне судовий розгляд. Особливо важливим є другий етап, оскільки саме він допомагає зменшити навантаження на суди від великої кількості судових спорів та, що найголовніше, є обов'язковим. Щоб забезпечити ефективність другого етапу, вкрай важливо змінити культуру вирішення суперечок у суспільстві, спонукати людей не до безапеляційної боротьби проти опонента, а до досягнення компромісу. У цьому контексті розумність та здоровий глузд повинні перемагати. Немає абсолютної правди, істини чи справедливості. Є суперечка, яку необхідно швидко і без додаткових витрат вирішити.

Також в умовах воєнного стану доцільним є прийняття підзаконного акта, що врегулює проведення онлайн-медіації, перемовин, обговорення претензій, арбітражу та інших альтернативних способів вирішення господарських спорів через онлайн-платформи. Це значно спростить вирішення наявних конфліктів між сторонами та полегшить складну роботу суддів у період воєнного стану і аварійних відключень електроенергії. Значною перевагою запропонованих способів вирішення спорів є їх широкий спектр застосування.

Висновки. По результатах проведеного дослідження уявляється можливим сформулювати низку узагальнюючих висновків. Використання інформаційних технологій у господарських судах та альтернативних способах розв'язання господарських спорів має значний вплив на ефективність та доступність правосуддя. Медіаційні платформи та електронні бази даних відкривають нові можливості для швидкого та ефективного вирішення спорів, зменшення витрат та покращення доступу до юстиції.

Медіаційні платформи надають зручне та безпечне середовище для проведення ефективних медіаційних сесій, де учасники можуть взаємодіяти і обговорювати свої позиції в онлайн-режимі. Вони полегшують комунікацію між сторонами та сприяють досягненню взаємоприйнятних і мирних рішень. Користь медіаційних платформ полягає в їх зручності, доступності, зменшенні витрат та забезпеченні конфіденційності.

Електронні бази даних, такі як електронні доказові бази або бази даних судових рішень, спри-

яють зберігання, пошуку та обміну інформацією в електронному форматі. Вони надають зручний доступ до релевантних даних, прискорюють процес прийняття рішень та сприяють дослідженню і аналізу правової практики. Електронні бази даних сприяють підвищенню прозорості, ефективності та якості судових процедур.

Щодо впровадження цих технологій у країнах, які цього потребують, зокрема і в Україні, можна розглядати наступні способи:

(1) Розробка та впровадження спеціалізованих медіаційних платформ, які забезпечують зручний доступ та конфіденційність для учасників. Передовсім потрібно створити нормативне середовище, що сприятиме розвитку та використанню таких платформ.

(2) Розвиток електронних баз даних, які будуть зберігати інформацію про судові рішення, законодавство та інші юридичні документи. Необхідно забезпечити їх доступність, актуалізацію та зручний пошук.

(3) Забезпечення інфраструктури та технічної підтримки для використання інформаційних технологій у судових процедурах. Важливо забезпечити фахову підготовку професіоналів для цієї сфери.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Макаренко Є. Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства. Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. / Редкол.: Л.В. Губерський (голова) та ін. К.: Знання України, 2004. Т. 2. 812 с.
2. Про запровадження в дослідну експлуатацію підсистем «Електронний суд» та «Електронний кабінет»: наказ Державної судової адміністрації України від 01 червня 2020 р. № 247. *Офіційний веб-портал «Судова влада України»*. URL: https://dsa.court.gov.ua/userfiles/media/media/2020/4/N_247_20.pdf.
3. Василина Н.В. Перспективи впровадження онлайн-урегулювання спорів в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2019. Вип. 55. Том 1. С. 114–117.
4. Кібенко О. Майбутнє онлайн-судів в Україні: оцифрування наявних процесів чи цифрова трансформація правосуддя? *Юридична газета: Всеукраїнське професійне юридичне видання* від 17 березня 2023 р., № 1-2. URL: <https://jur-gazeta.com/dumka-eksperta/maybutne-onlaynsudiv-v-ukrayini-ocifrovuvannya-nayavnih-procesiv-chi-cifrova-transformaciya-pravosud.html>.
5. Mediate.com. URL: <https://www.mediate.com>.
6. Modria. URL: <https://www.tylertech.com/products/online-dispute-resolution>.

7. CyberSettle. URL: <http://www.cybersettle.com>.
8. Immediation. URL: <https://www.immediation.com>.
9. JAMS Resolution Center. URL: <https://www.jamsadr.com>.
10. Mediation Help. URL: <https://www.mediation-help.com/about-platform>.
11. Український центр медіації. URL: <https://www.ukrmediation.com.ua>.
12. Українська академія медіації. URL: <https://mediation.ua>.